

ÚZEMNÍ STUDIE VYHODNOCENÍ ÚZEMNÍCH NÁROKŮ
PLÁNOVANÉHO ROZVOJE PRŮMYSLU NA MIKROREGION
SOKOLOV – VÝCHOD

PRŮZKUMY A ROZBORY

P.1

FOTODOKUMENTACE
TERÉNNÍ PRŮZKUMY – ZÁŘÍ 2020

INSTITUT REGIONÁLNÍCH INFORMACÍ

Terénní průzkumy byly provedeny v průběhu září 2020. Vzhledem k rozsahu řešeného a zájmového území (20 obcí včetně měst jako jsou Sokolov a Chodov) a ke krátkému termínu na zpracování celých průzkumů a rozborů (pouhé tři měsíce) byly terénní průzkumy provedeny v podrobnosti, která odpovídala předmětné dokumentaci, tedy územní studii pro větší územní celek, a časovým možnostem. Z toho důvodu nebyla prováděna podrobná fotodokumentace. Obrázky, které byly zařazeny do této přílohy, mají především dokumentovat významné fenomény, které jsou typické pro řešené a zájmové území.

Základním krajinným fenoménem řešeného i zájmového území jejich pánevní poloha. Jedná se o dlouhé údolí, které je z jedné strany ohraničeno Krušnými horami a z druhé strany Slavkovským lesem. Jak uvádí otevřená internetová encyklopedie, jedná se o příkopovou propadlinu vzniklou v ose podkrušnohorského prolomu. Její reliéf má mírně zvlněný charakter a je vyplněn jezerními sedimenty. Je prostorově a geneticky úzce svázána s vulkanismem, vulkanogenní horniny se na složení terciérní výplně pánve podílejí asi 55 %. Hlavním zdrojem vulkanického materiálu byly vulkanické systémy v západní části Doupovských hor a izolovaná vulkanická centra na území sokolovské pánve a přilehlé části Krušných hor a Slavkovského lesa.

Nejkrásnější pohledy se na Sokolovskou pánev otvírají ze svahů nad centrální částí města Březová, např. ze silnice, která vede do osady Kamenice, což dokumentuje i následující obrázek.

Ze svahů Slavkovského lesa je dobře vidět jak nové jezero Medard, tak i panelovou zástavbu Sokolova. V dohledu jsou i obě civilizační dominanty, elektrárny Tisová a Vřesová.

Podobně monumentální pohledy na celé údolí i na masiv Krušných hor se naskýtají od osady Novina, což dokazuje obrázek na další straně. Obrázek však také demonstuje jeden z typických negativních jevů v území, a tím je vedení elektrické energie s velmi vysokým napětím. Průsekem v lese prochází vedení o napětí 400 kV, které sice umožňuje výhled do údolí, nicméně přitom vytváří negativní civilizační osu, která prochází krajinou a výrazně ovlivňuje krajinný ráz, především ve vrcholových partiích CHKO Slavkovský les.

V některých případech se vedení velmi vysokého napětí stává výrazným limitem rozvoje území. Při pohledu od vodojemu nad centrální částí města Březová se do cesty staví čtyři elektrická vedení o napětí 110 kV, za vodojemem pak prochází další vedení o napětí 220 kV. Společně tato vedení vytvářejí široký koridor, který se táhne po severozápadním úbočí Slavkovského lesa od rozvodny Vítkov až k elektrárně Tisová, a který omezuje rozvoj města Březová v těch nejatraktivnějších polohách.

Obecně lze říci, že vedení elektrické energie na nejrůznějších napěťových hodnotách jsou v tomto regionu všudypřítomná a vytvářejí tak negativní dojem „zadrátované“ krajiny. Pokud by v souvislosti s ukončením těžby uhlí došlo i k ukončení či omezení výroby elektrické energie, bylo by vhodné také co nejvíce těchto negativních krajinných dominant odstranit.

Svahy Slavkovského lesa se z hlediska řešeného a zájmového území promítají výrazněji, a to jak z hlediska vizuálního, tak i z hlediska jejich významu pro osídlení. Krušné hory se od okraje pánve zvedají pozvolně a navíc se na jejich úbočí nenalézají tak atraktivní sídelní lokality, jako je centrum Březové a osady v jejím správním území (Kamenice či Rudolec). Při pohledu ze dna pánve pozorovatel Krušné hory nijak nevnímá, pouze z vyvýšených míst, naopak pohled na svahy Slavkovského lesa je prakticky všudypřítomný. Výrazně se pohled projevuje též od nového jezera Medard, které vzniklo zatopením rozsáhlého povrchového dolu. I když se dosud na okraji jezera těží uhlí, všechno ukazuje na skutečnost, že jihovýchodní svahy na jezerem Medard mají vysoký potenciál z hlediska nového urbanizačního rozvoje. Poté, co s útlumem těžby zmizí komíny elektrárny Tisová, lze říci, že výhled přes vodní hladinu na panorama Slavkovského lesa bude fenomenální.

Podobná budoucnost může čekat i dnešní hnědouhelný důl Jiří. Velká část tohoto lomu bude zřejmě rovněž zatopena, a tak se svahy od Lomnice až po Vintířov mohou stát dalšími významnými lokalitami pro rozvoj osídlení.

V současné době však lom Jiří (a navazující lom Družba u Nového Sedla) představují zásadní negativní fenomén celého území. Jedná se skutečnou „měsíční“ krajinu, planinu obklopenou strmými svahy výsypek. Vzhledem k tomu, že s ukončením těžby se v ČR aktuálně počítá kolem roku 2040, bude nutné si na výsledky rekultivace těchto lomů počkat ještě řadu let. Novou krajinu lze v těchto místech očekávat někdy kolem roku 2060, což je až za horizontem, na který má dohlédnout tato územní studie. V celém tomto údobí tak bude nutné v krajině s těžbou uhlí existovat a usilovně pracovat na zušlechťování krajiny v jejím okolí.

Velkou výhodou, která se projevuje již dnes, je fakt, že z obecně přístupných míst je lom prakticky neviditelný. Výsypky v okolí jsou zarostlé zelení a pohled na lom se otvírá pouze z vyvýšených míst v okolí, jak ukazuje obrázek na další straně.

V místech, kde se obytná zástavba blíží až k lomu, jako např. v Královském Poříčí, vznikají kolem těžebního prostoru vysoké valy, které jej chrání před zraky obyvatel i návštěvníků.

Důsledná izolace ještě činných dolů od okolí je tak jednou z důležitých podmínek koexistence těžby a osídlení po celý zbytek jejich existence. V dnešní době je těžké odhadnout, zda se opravdu podaří těžbu ukončit v předpokládaném termínu. Aktuální pandemická krize spojená s nastupující krizí ekonomickou tak může výrazně přehodnotit dnešní představy o konci hnědouhelné energetiky.

Současná krize také výrazně zasahuje do představ o budoucím využití některých lokalit v řešeném a zájmovém území pro rekreaci a cestovní ruch. To se týká především nového jezera Medard a jeho okolí. Urbanistická studie, která se promítla do územních plánů sídel,

v jejichž správním území se jezero nachází, zatím počítají s využitím této lokality pro ubytování, hromadnou rekreaci, vodní sporty a jiné podobné aktivity. Potenciál je zde po provedené rekultivaci skutečně značný, je však otázkou, zda bude možné ho dostatečně naplnit.

Jak již bylo naznačeno, jihozápadní svahy mají významný potenciál z hlediska bydlení. To se však týká i břehů na jihovýchodní straně jezera, které jsou pozvolnější a vhodné i pro rozsáhlejší obytné celky. Uvedené lokality lze rovněž dobře dopravně napojit a jsou navíc v pěší dostupnosti od centra Sokolova. Na druhé straně jezera se tak vedle zástavby budou více rozvíjet i plochy přírodní, což ukazuje i následující obrázek.

Z hlediska civilizačního je hlavním a z dálky viditelným fenoménem město Sokolov. Nejedná se samozřejmě o jeho historickou část, ale o panelovou výstavbu, která sahá až k dálnici. Panelové domy jsou z dálky viditelné a vytváří tak nejvýznamnější negativní dominantu celého území. Tato negativní dominantu je navíc výrazně viditelná všemi, kteří projíždějí územím po dálnici.

Dopad této dominanty na krajinu je výraznější, než je vliv obou elektráren, které se nacházejí v údolních polohách a vzhledem ke své sevřené technicistní kompozici vytvářejí do jisté míry zajímavé industriální monumenty, nežli vyloženě negativní dominanty, jak ukazuje např. elektrárna Tisová na dalším obrázku.

Bydlení se samozřejmě nenachází pouze v panelových, resp. bytových domech, avšak v řešeném území výrazně převažuje, a to i v menších lokalitách, které však často původně sloužily jako ubytovací kapacity pro pracující v průmyslových závodech. Většinou se však jedná o domy s menším počtem podlaží a se sedlovými, resp. valbovými střechami, jak je vidět např. na dalším obrázku z nového centra města Sokolova.

Rozvoj bydlení v rodinných domech lze zaznamenat především od konce minulého století, i když se ne vždy jedná o následovníhodné příklady.

Rozvoj bydlení se neprojevuje jen v údolních polohách, velmi žádané jsou lokality ve svazích Slavkovského lesa, např. osady Kamenice či Rudolec. Potenciál z hlediska využití starších

objektů pak lze nalézt v lokalitách ukrytých v hloubi Slavkovského lesa, např. Kostelní Bříza či Lobzy, viz následující obrázek.

Řešené a zájmové území však nejsou jen těžba, výroba a bydlení. Významným fenoménem celého území je voda. Přírodní osu Sokolovské pánve tvoří řeka Ohře, díky které bylo možné naplnit jezero Medard a v budoucnu bude i další jezero Jiří.

Řeka Ohře má významný potenciál nejen z hlediska přírodního, je také významnou rekreační osou území. Podél řeky prochází významná cyklostezka, která vede od hranic s Německem až k hranicím Ústeckého kraje. Tok řeky je rovněž intenzivně využíván pro vodáckou turistiku.

Jak už bylo výše řečeno, současná pandemická krize se negativně promítla do budoucnosti rekreace hromadné. Významný rozmach tak zažívá rekreace individuální, do které lze zahrnout pěší turistiku, cykloturistiku i turistiku vodáckou. Novou výzvou tak je vytváření podmínek pro rozvoj těchto forem rekreace, ať jsou to ubytovací kapacity v chatkách, kempy či jiná zařízení, která by případně umožňovala udržovat dostatečné sociální odstupy i při budoucích pandemiích.

Poté, co řeka Ohře opustí Královské Poříčí, noří se do zalesněného kaňonu, kterým protéká až do města Locket. Toto historické sídlo, kterému vévodí hrad Locket je takovým přívěskem Sokolovské pánve, který s ní vlastně už nemá nic společného, nicméně je velmi důležitým, neboť zde návštěvník najde to, co ve zbytku Sokolovské pánve chybí, skutečnou historii.

Hrad Locket s historickým městem a přírodním amfiteátrům znamená třetíčku na dortu, který představuje celá Sokolovská pánev. I když se jedná o silně industrializovanou krajinu, stále v ní převažují výrazné krajinné fenomény tvořené svahy okolních hor a řekou Ohře. Nejedná se o jednolitou sídelní krajinu prošípanou průmyslovými objekty, jakou je třeba Ostravsko. Místní obytné i výrobní lokality jsou poměrně jasně definované a ohraničené, což napomáhá jejich budoucí revitalizaci. Už první zkušenost s novým jezerem Medard ukazuje, jaký rozvojový potenciál území skýtá. S pokračující rekultivací zbývajících lomů se potenciál ještě zvýší. Je však nutné se bránit nadměrné expanzi nových výrobních a skladovacích areálů do urbanizací dosud nezasažené krajiny. Vhodnou cestou je rekonverze stávajících výrobních ploch, využití brownfields a ploch zasažených těžbou. Výrazný potenciál představují rozsáhlé výsypky. Obnovitelné zdroje energie, jako jsou větrné a fotovoltaické elektrárny, je pak nutné umísťovat do pohledově méně exponovaných lokalit, aby nedocházelo ke znehodnocení krajinných horizontů a výhledů z především nově vznikajících obytných lokalit.